

Μετάβαση και συνέχεια στην εκπαίδευση

Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις

2^η ΕΚΔΟΣΗ

Επιστημονική επιμέλεια
ΕΦΗ ΓΟΥΡΓΙΩΤΟΥ

Π ΔΙΣΙΓΜΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

τίτλος:
ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ -
ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
(2^η Έκδοση)

Επιστημονική επιμέλεια:
Έφη Γουργιώτου

© 2014 Εκδόσεις Δίσιγμα
Για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο.

ISBN: 978-960-9495-37-0

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται βάσει του Νόμου 2121/93 που ισχύει έως σήμερα καθώς και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Νόμο 100/1975). ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

www.disigma.gr / e-mail: info@disigma.gr

Find us on:

Περιεχόμενα

Πρόλογος	xi
----------------	----

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

- Το νηπιαγωγείο ως θεσμός προετοιμασίας των «ξενόφωνων» νηπίων για τη μετάβασή τους στο δημοτικό, κατά την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα
Μιχάλης Δαμανάκης..... 3
- Μετάβαση και συνέχεια στην εκπαιδευτική πραγματικότητα επί αρχιερατείας του Ιωακείμ Γ' ως Θεσσαλονίκης (1874–1878): Αναφορές στην αλληλογραφία του και τον Τύπο της εποχής
Αθανάσιος Σ. Τζιερτζής 13

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ Η/ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

- Σχολική ετοιμότητα και σχολική μετάβαση στο Π.Ι.: Συνέχεια ή/και ασυνέχεια; κοινωνικοσυναισθηματική ή/και γλωσσικογνωστική ετοιμότητα;
Ηλίας Μασαγγούρας 25
- Η επαγγελματική συγκρότηση των εκπαιδευτικών σε δυσαναλογία με τις παιδαγωγικές και διδακτικές απαιτήσεις ενός «κανονικού» σχολείου
Χαράλαμπος Κωνσταντίνου 39
- Μετακινήσεις για σπουδές στην ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση στην ελληνική επικράτεια
Φώτιος Μονιούκας, Βασίλειος Αγγελής..... 47
- Εκπαιδευτικό υλικό (βιβλία & CD-ROM) για τη μετάβαση των παιδιών προσχολικής ηλικίας στο δημοτικό σχολείο: Κριτική θεώρηση από νηπιαγωγούς, διαπιστώσεις, προτάσεις
Μαρία Ζωγράφου-Τσαντάκη, Αγγελική Βοζίκη-Ζάχαρη 55
- Αξιολόγηση σχολικής ετοιμότητας ή ετοιμότητα για σχολική αξιολόγηση;
Ευθυμία Γουργιώτου..... 65

ΜΟΝΤΕΛΑ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ, ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

- Transitions in childhood: chances and challenges
Dr. Anna Kienig.....83
- Σχολική ετοιμότητα και μετάβαση του παιδιού από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο, ως παράγοντας ενδυνάμωσης της συνεργασίας οικογένειας και νηπιαγωγείου
Σακελλαρίου Μαρία 89
- Η πρόκληση του σχολείου: Μια ερευνητική συγκριτική προσέγγιση
Σπύρος Πανταζής, Μαρία Σακελλαρίου 105
- Μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο: Μια δοκιμαστική πρακτική εφαρμογή σε σχολεία της Κύπρου
Χρίστος Χατζηθανασίου, Γεωργία Ζανεττή, Ελένη Αναστασιάδου, Ελπινίκη Παντελή 111
- Η προσέγγιση της μετάβασης μέσα από το δυναμικό-οικολογικό μοντέλο: Ζητήματα μετάβασης των παιδιών από την οικογένεια στο νηπιαγωγείο
Νικολέττα Γκλιόου-Χριστοδούλου 121

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ, ΣΤΑΣΕΩΝ, ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΩΝ

- Σκέψεις και συναισθήματα των παιδιών κατά τη μετάβασή τους από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο
Σπυρίδων Χ. Πανταζής, Μαρία Ι. Σακελλαρίου, Θωμάς Σ. Μπάκας..... 131
- Οι απόψεις των νηπίων για τη μετάβασή τους από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο
Ιωάννα Αρβανίτη, Αριστέα Δάσιου 139
- «Πώς θα ήθελες να είναι η πρώτη τάξη;» Μια μελέτη των προσδοκιών των νηπίων για το δημοτικό σχολείο
Πόπη Κασσωτάκη-Ψαρουδάκη 147
- Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις της συνεκπαίδευσης των παιδιών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: Η μετάβαση από την οικογένεια σε βρεφονηπιακούς / παιδικούς σταθμούς και νηπιαγωγεία και στη συνέχεια στο δημοτικό
Κωνσταντίνος Μιχαηλίδης 157
- Η μετάβαση στο γυμνάσιο: Διερευνώντας απόψεις της εκπαιδευτικής κοινότητας και πρακτικές στήριξης της μετάβασης σε δημοτικά σχολεία του Πειραιά
Βασιλική Ξυθάλη, Νίκος Σαλτερής..... 165
- Ο ρόλος των «εισαγωγικών εξετάσεων» στη στόχευση του ελληνικού σχολείου: Απόψεις των μετεκπαιδευόμενων δασκάλων και νηπιαγωγών
Θεόδωρος Ελευθεράκης, Μιχάλης Λιναρδάκης 175

- Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις εκπαιδευτικών και γονέων για τη μετάβαση των νηπίων στο δημοτικό: Πιλοτική έρευνα
Ευθυμία Γουργιώτου..... 193
- Επικοινωνία εκπαιδευτικής μονάδας-γονέων. Διερεύνηση των στάσεων, απόψεων και ρόλων των νηπιαγωγών και γονέων
Ελένη Τρίγκα 207
- Η σημασία της επαγγελματοποίησης του εκπαιδευτή ενηλίκων στη διαδικασία της μετάβασης των εκπαιδευόμενων στην κοινωνία (αγορά εργασίας κ.λπ.) μέσα από τη φοίτηση στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας
Πολύμνια Βασιλειάδου 215

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

- Υλοποιώντας ομαλή μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό με χρήση νέων τεχνολογιών και πολυμέσων (εικαστικές προσεγγίσεις και προσεγγίσεις για ανάπτυξη των μαθηματικών εννοιών και της γλώσσας μέσω Etwinning)
Κατερίνα Καπέλου, Μαίρη Φούρναρη 227
- Από το δημοτικό στο γυμνάσιο με «όχημα» τη λογοτεχνία
Ευαγγελία Αραβανή 237
- Μετάβαση πριν την ομαλή μετάβαση
Ζαχαρούλα Βοϊνέσκου..... 247
- Ακολουθώντας τα σήματα του Κ.Ο.Κ. «μεταβαίνουμε» από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό
Ειρήνη Χιωτάκη, Χριστίνα Τζομπανάκη 255
- Όταν οι μαθητές του νηπιαγωγείου συνεργάζονται με τους μαθητές του δημοτικού
Τριανταφυλλιά Νικολούδη 261
- Τρεις γενιές δημοτικό σχολείο: Ένα πρόγραμμα ομαλής μετάβασης
Κατερίνα Σαραφίδου, Δέσποινα Καλανταρίδου 273
- Κατασκευάζοντας γέφυρες για τη μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο: Η πιλοτική εφαρμογή στο 5ο δημοτικό σχολείο Καρδίτσας
Βασίλειος Κωτούλας, Ιωάννης Σαμαράς, Ελπίδα Μπασδέκη, Λεωνίδας Ζησόπουλος 281

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

- Η προαγωγή της υγείας του παιδιού, βασικός παράγοντας στην ομαλή μετάβαση και την πρόληψη της σχολικής διαρροής
Ματίνα Στάππα 293

- Η σχολική τάξη του μαθητή ως παράγοντας διαμόρφωσης σχέσεων συνεργασίας και επικοινωνίας σχολείου-οικογένειας. Μια ερευνητική προσέγγιση σε αντιλήψεις και απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης
Εμμανουήλ Λαμπράκης 299
- Τεχνικές μετάβασης: Μια συνεργασία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και βρεφονηπιακού σταθμού
Μαρία Ζέρβα, Κων/να Τσαούλα, Κων/να Γιαρέντη, Ελένη Παπαδοπούλου, Βασίλειος Σαλωνίδης, Ζαχαρίας Βαρούχας 307
- Η συμβολή του ΣΥ.ΚΕ.ΟΜ. στην ομαλή προσαρμογή των φοιτητών κατά τη μετάβαση από το λύκειο στο πανεπιστήμιο και την επαγγελματική ζωή
Μαρία Στιβακτάκη, Άννυ Μπενέτου, Ουρανία Πατσιαούρα, Μαρία Τσαπάρη, Αγγελική Σουρλαντζή, Λία Τσερμίδου, Μαρία Μαλικιώση-Λοϊζου 315

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

- Παιδιά μικρής ηλικίας με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (ΔΑΔ): Η μετάβαση από τις υπηρεσίες πρώιμης παρέμβασης στο νηπιαγωγείο
Μαρία Δροσινού 325
- Οι θέσεις της Π.Ο.Ε.Γ.Α.Μ.Δ. σχετικά με τη μετάβαση και τη συνέχεια από τη μια εκπαιδευτική βαθμίδα στην άλλη
Φίλιππος Δελημανώλης 335
- Η μετάβαση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε ένα γενικό ενταξιακό σχολείο
Αλεξία Πέννα 347
- Παιδαγωγικό υλικό για την ενίσχυση της φωνητικής-φωνολογικής επίγνωσης παιδιών προσχολικής ηλικίας. Εφαρμογή σε παιδιά με φωνητικές-φωνολογικές δυσκολίες
Χαρούλα Χριστιανού 357

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ

- Οικογενειακές και κοινωνικές παράμετροι για την ανάπτυξη του ελληνικού λεξιλογίου αλλοδαπών παιδιών προσχολικής ηλικίας
Ελισσάβητ Χλαπάνα, Ευφημία Τάφα, Μαρίνα Τζακώστα 371
- Πολιτική συμμετοχή, δημοκρατία και οι άλλοι: Έννοιες κατά τη μετάβαση από το γυμνάσιο στο λύκειο
Γίτσα Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη, Γιώργος Φραγκούλης 383

- Η μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό: Αντιλήψεις νηπιαγωγών για τα νήπια με μεταναστευτικό υπόβαθρο
Χρίστος Γκόβαρης, Μαρία Μπατσούτα 393

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΟΝΕΑ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

- Ο ρόλος του δασκάλου της Α' τάξης στη διαδικασία μετάβασης
Θωμάς Μπάκας, Ελένη Δημητριάδη 405
- Η μετάβαση από την παιδικότητα στην εφηβεία: Η συμβολή των εκπαιδευτικών στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των εφήβων
Χριστίνα Βαμβούρη 413
- Το πλησίασμα των μαθητών προς τους καθηγητές κατά τη μετάβαση των πρώτων στο Γυμνάσιο
Γεώργιος Κονιδάρης 421
- Κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη μαθητών. Ο ρόλος του σχολείου
Μαρία Παπαϊωάννου, Στέφη Καραγιάννη 431

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- Πειραματισμός μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο στο πλαίσιο συνεργατικής έρευνας δράσης
Ελένη Διδάχου
Γιώργος Μπαγάκης 441
- Σχεδιασμός και υλοποίηση καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τη διευκόλυνση της ομαλής μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό
Ελένη Καρυδά, Μαρία Κουτή 451
- Κριτική ανάλυση προγραμμάτων μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό
Έφη Γώτη, Ραχήλ Μαρτίδου, Βάσω Βασίλα 463
- Η μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο στο πλαίσιο του διαθεματικού ενιαίου πλαισίου προγραμμάτων σπουδών και των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας
Ιωάννα Βορβή, Ευγενία Δανηλίδου 473
- Στην πορεία μετάβασης από το δημοτικό στο γυμνάσιο: Αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης: Έρευνα στα σχολεία του Ν. Δωδεκανήσου
Χαρά Κοσεγιάν 483

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ΑΡΧΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Τα προβλήματα ένταξης των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας και οι επιπτώσεις τους στις σπουδές τους
Μιχάλης Κασσωτάκης 495
- Η μετάβαση από το γυμνάσιο στην επαγγελματική εκπαίδευση: Ανίχνευση των καθοριστικών παραγόντων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση των επιλογών των μαθητών
Ελευθερία Αργυροπούλου 509
- Η πρακτική άσκηση των φοιτητών ως διευκολυντικός παράγοντας μετάβασης στην επαγγελματική ζωή
Ουρανία Καλούρη, Γιάννης Τσακίρακας, Δημήτριος Λαγός..... 525
- Φύλο: Ο «σκηνοθέτης» των επαγγελματικών και προσωπικών διαδρομών...
Ελένη-Ιουλία Σορολιού..... 531
- Προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών και εκπαίδευση εκπαιδευτικών: Δυνατότητες και περιορισμοί για τη μετάβαση στην κοινωνία της γνώσης
Παναγιώτα Παπαδιαμαντάκη, Γεώργιος Φραγκούλης 539
- Η μετάβαση από την τριτοβάθμια εκπαίδευση στην αγορά εργασίας: Έρευνα σε τελειόφοιτους ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών
Νεκταρία Λιοδάκη 549
- Η επίδραση των επαγγελματιών των μελών του οικογενειακού περιβάλλοντος στην επιλογή σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
Φώτιος Μονιούκας, Βασίλειος Αγγελής..... 559

- Λίστα συγγραφέων** **567**

Πρόλογος

Η γέννηση του παιδιού είναι πράγματι η πρώτη εμπειρία μετάβασης που βιώνουμε σαν άνθρωποι, η οποία ασυνείδητα μας συνοδεύει σε όλη μας τη ζωή. Τη μετάβασή μας από τον κόσμο της μήτρας στην αντι-κείμενη πραγματικότητα την οφείλουμε στην καθολική παρουσία της μητέρας μας –τον λόγο της, τις χειρονομίες της, την κάθε πράξη και φροντίδα της. Αν αυτή η παρουσία λείπει, δε θα μπορέσουμε να μπούμε ποτέ στον κόσμο των ανθρώπων, στον κόσμο της γλώσσας και των συμβόλων. Αλλά η μητέρα δεν είναι πάντοτε παρούσα. Οι απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας τη θέλουν εργαζόμενη και έτσι από πολύ νωρίς αναγκάζεται η ίδια να στέλνει το μικρό της παιδί στον παιδικό σταθμό. Είναι η πρώτη εκπαιδευτική μετάβαση του παιδιού.

Από τη στιγμή εκείνη κάθε παιδί έρχεται αντιμέτωπο με πάρα πολλές εκπαιδευτικές μεταβάσεις, αλληλένδετες πάντοτε με τις μεταβάσεις της ζωής. Τα περάσματα αυτά συνοδεύονται από σημαντικές αλλαγές. Διαφορετικά μαθησιακά περιβάλλοντα, διαφορετικές ομάδες συνομηλίκων, διαφορετικοί ρόλοι, ελπίδες, προσδοκίες και φόβοι, «φάσεις», «στάδια», «καθηλώσεις» και «παλινδρομήσεις» που δεν είναι τίποτε περισσότερο παρά σημεία προσανατολισμού μέσα στο χωρο-χρόνο. Εγγράφονται δηλαδή σε μια πρόσκαιρη χρονικότητα, η οποία τοποθετεί το εδώ και το τώρα της μάθησης σε μια κίνηση τόσο αναδρομική όσο και προδρομική. Το παιδί, ο μαθητής, ο νέος εμπλέκεται σε μια προσπάθεια εμπλουτισμού των γνώσεων, η οποία τον οδηγεί στην αναθεώρηση των προγενέστερων, βλέποντάς τες συχνά όχι μόνο ως βοηθήματα αλλά και ως εμπόδια στη μαθησιακή του εξέλιξη και την προσωπική του ισορροπία. Αυτή η αναθεώρηση του παρελθόντος που επιφέρει η σχέση του με το εκάστοτε νέο μαθησιακό περιβάλλον, αναστατώνει τις αναπαραστάσεις που έχει ήδη για τον εαυτό του, τους άλλους και το περιβάλλον του, όπως επίσης και την εικόνα για την ίδια τη δυναμική της ζωής. Για να μνηθεί στο νέο μαθησιακό και πολιτιστικό του περιβάλλον χρειάζεται να επαναδιαπραγματευτεί, να αναδομήσει και να επανερμηνεύσει την αναγκαιότητα της εκπαίδευσης. Η ικανότητά του για μια «εσωτερική διαπραγμάτευση» προσαρμογής σε αυτά τα περιβάλλοντα επηρεάζει άμεσα και τη δόμηση της ταυτότητάς του, καθώς και τη θέση του μέσα στην ευρύτερη κοινωνία όπου ζει και μεγαλώνει.

Η εμπειρία λοιπόν της μετάβασης από τη μια εκπαιδευτική βαθμίδα στην άλλη δεν είναι μόνο μια διαδικασία μάθησης γνώσεων, στάσεων, δεξιοτήτων. Είναι πολύ περισσότερο μια διαδικασία αλλαγής (μεταμόρφωσης) του παιδιού, δόμησης της ταυτότητας και κατασκευής νοήματος, εν μέσω προκλήσεων, προσδοκιών, αναγκών και αναψυχής.

Αρκεί όμως η ατομική προσπάθεια του παιδιού/του νέου προκειμένου να καταφέρει να βιώσει ομαλές μεταβάσεις κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής του πορείας; Ποιοι εμπλέκονται στη μετάβαση και ποιος είναι ο ρόλος τους; Με ποιον τρόπο θα διασφαλίσουν τη συνέχεια στη ζωή και εκπαίδευση των παιδιών και νέων; Τι είδους αλλαγές συμβαίνουν στα παιδιά κατά τη διάρκεια της

μετάβασής τους από τη μια εκπαιδευτική βαθμίδα στην άλλη; Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν αυτές τις αλλαγές; Ποιο είναι το τίμημα των μεταβάσεων για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες και για τα παιδιά που προέρχονται από κοινωνικά ευάλωτες ομάδες; Τι μας δείχνουν οι εμπειρίες από τις άλλες χώρες;

Στην παρουσίαση και ενίσχυση αυτών των προβληματισμών αποσκοπεί και η συγγραφή αυτού του συλλογικού τόμου και αφορά στη μετακίνηση των παιδιών και των νέων μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς και τη μετάβασή τους από μία εκπαιδευτική βαθμίδα στην επόμενη, και εντέλει στην επαγγελματική κατάρτιση και την αγορά εργασίας. Παρουσιάζονται κριτικές θεωρήσεις, καθώς και εφαρμοσμένες πρακτικές μετάβασης στη χώρα μας και το εξωτερικό και διατυπώνονται προτάσεις με στόχο την αναζήτηση ενός πλαισίου στήριξης των παιδιών, των νέων και των οικογενειών τους που θα διασφαλίζει τη συνέχεια στη μάθηση, την ανάπτυξη και την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Ο τόμος διαρθρώνεται συνολικά σε 11 θεματικές ενότητες: Στην πρώτη ενότητα ο θεσμός της μετάβασης προσεγγίζεται ιστορικά μέσα από ερευνητικές καταγραφές εκπαιδευτικών δρώμενων παλαιότερων εποχών.

Στη δεύτερη ενότητα εξετάζεται η θέση της μετάβασης στην εκπαιδευτική και εργασιακή πολιτική του κράτους, καθώς και οι περιπτώσεις στις οποίες η μετάβαση εγγράφεται στο επίσημο θεσμικό πλαίσιο.

Στην τρίτη ενότητα παρουσιάζονται διάφορα μοντέλα μετάβασης και αποτυπώνονται διαφορές στις πρακτικές μετάβασης διαφορετικών χωρών μέσα από τη συγκριτική μελέτη θεσμοθετημένων συστημάτων μετάβασης.

Η τέταρτη ενότητα αναδεικνύει το σύνολο των αναπαραστάσεων, των στάσεων, αντιλήψεων, προσδοκιών, καθώς και του συνόλου των σημασιολογικών σχέσεων, οι οποίες περιπλέκονται, τόσο μέσα στην εκπαιδευτική κοινότητα όσο και μέσα στην κοινωνία γενικότερα, γύρω από τις επιμέρους μεταβάσεις των παιδιών και νέων από τη μια εκπαιδευτική βαθμίδα στην άλλη.

Στην πέμπτη ενότητα περιγράφονται προγράμματα των οποίων ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αξιολόγηση πρακτικών μετάβασης στηρίχθηκαν αποκλειστικά στην εμπειρική πραγματογνωμοσύνη των εκπαιδευτικών, οι οποίοι επέδειξαν σχετικό ενδιαφέρον να συμβάλουν με τον τρόπο τους στο ζήτημα της συνέχειας στην εκπαίδευση των παιδιών/νέων.

Στην έκτη ενότητα παρουσιάζονται προγράμματα μετάβασης, τα οποία στηρίχθηκαν στη συνεργασία οικογένειας, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και κοινωνικών υπηρεσιών, προκειμένου να βοηθήσουν την οικογένεια και το παιδί/νέο, στις σημαντικές αλλαγές της ζωής του (παιδικός σταθμός, προνήπιο, νήπιο, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο, επάγγελμα), να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις αντιξοότητες που παρουσιάζονται.

Στην έβδομη ενότητα μελετάται η μετάβαση παιδιών και νέων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ειδικότερα τίθεται ο προβληματισμός αν υπάρχει συνέχεια στην εκπαίδευση των παιδιών και νέων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αν η υποδομή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, το εκπαιδευτικό υλικό, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, και άλλοι παράγοντες μπορούν να διασφαλίσουν την απαιτούμενη συνοχή και συνέχεια στην εκπαίδευσή τους.

Στην όγδοη ενότητα αναδεικνύεται το τεράστιο κενό της παιδείας της χώρας μας στη μετάβαση των παιδιών και νέων που προέρχονται από διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα. Επισημαίνονται ιδιαίτερα η απουσία οργανωτικού πλαισίου, μεθόδων, προγραμμάτων, εκπαιδευτικού υλικού, μονάδων στήριξης αλλά και επιμόρφωσης εκπαιδευτικών και γονέων.

Η ένατη ενότητα αναδεικνύει πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη διαδικασία της μετάβασης από τη μια εκπαιδευτική βαθμίδα στην άλλη όχι μόνο στο επίπεδο προετοιμασίας των παιδιών για την απόκτηση των νέων γνώσεων αλλά και στη γενικότερη συμβολή του στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού και του εφήβου.

Στη δέκατη ενότητα παρουσιάζονται προσπάθειες ανάπτυξης και εφαρμογής αναλυτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων σπουδών για την προώθηση της συνέχειας στην εκπαίδευση.

Τέλος, στην ενδέκατη ενότητα διερευνώνται οι συνθήκες μετάβασης των απόφοιτων από την εκπαίδευση ή την αρχική επαγγελματική κατάρτιση στην αγορά εργασίας, καθώς και οι παράγοντες που επηρεάζουν την ομαλή μετάβασή τους σε αυτή.

Ευθυμία Γουργιώτου